

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Social Action Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงอิทธิพลของสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อการกระทำทางสังคมของมนุษย์ ซึ่งมีหลายประการ นักทฤษฎีคนสำคัญของ

ทฤษฎีนี้ คือ วิลเลียม ดับเบิลยู. รีเดอร์ (William W. Reader) นักวิชาการชาวอเมริกัน มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบและปัจจัยของการกระทำทางสังคม

การกระทำทางสังคมมีรูปแบบและปัจจัยที่สำคัญดังนี้

1. รูปแบบของการกระทำทางสังคมของบุคคล มี 4 รูปแบบ คือ

- 1.1 ความคิดเห็น
- 1.2 อารมณ์หรือความรู้สึก
- 1.3 การคาดคะเนพฤติกรรม
- 1.4 พฤติกรรมที่แสดงออก

2. ปัจจัยของการกระทำทางสังคม บุคคลจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ไม่สำคัญอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ดังนี้

- 2.1 เป้าประสงค์
- 2.2 ความเชื่อที่สืบทอดกันมา
- 2.3 ค่านิยมมาตรฐาน
- 2.4 นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี
- 2.5 ความคาดหวัง
- 2.6 ข้อผูกมัด
- 2.7 แรงจูงใจ
- 2.8 โอกาส
- 2.9 ความสามารถ
- 2.10 การสนับสนุน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำทางสังคมของบุคคล

ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำทางสังคมของบุคคล มี 10 ประการ คือ

1. ความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งบุคคลจะมีเหตุผลของตนในการตัดสินใจกระทำในแต่ละสถานการณ์
2. บุคคลจะกระทำทางสังคมบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล ซึ่งตนเองเห็นว่า สอดคล้องหรือตรงกับปัญหาและสถานการณ์นั้นๆ
3. บุคคลมีเหตุผลบางประการที่สนับสนุนการตัดสินใจกระทำทางสังคม และมีเหตุผลบางประการที่ต่อต้านการตัดสินใจ

4. บุคคลได้ให้น้ำหนักในการเลือกเหตุผลหรือตัดสินใจกระทำทางสังคมที่แตกต่างกัน
5. เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจกระทำทางสังคมของบุคคล ไม่ใช่มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งหรือทั้งหมด แต่เป็นกลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ
6. กลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลในทุกโอกาส
7. กลุ่มของเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมของบุคคลในทุกๆ เรื่อง จะมีการเปลี่ยนแปลงได้
8. ในบางกรณีบ่อยครั้งที่บุคคลตัดสินใจกระทำทางสังคมโดยมีทางเลือกสองทางหรือสามทาง
9. บุคคลอาจจะตัดสินใจกระทำทางสังคมโดยเลือกทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล
10. เหตุผลที่บุคคลตัดสินใจกระทำทางสังคมสามารถมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกเลือกไว้แล้ว (ปัญญา เลิศไกร. 2528 : 18 - 20)

3. การนำทฤษฎีไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

ทฤษฎีการกระทำทางสังคมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการกระทำทางสังคมทำให้ทราบถึงรูปแบบของการกระทำทางสังคมของบุคคล และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจกระทำทางสังคมของบุคคล ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อจูงใจกระตุ้นให้บุคคลเป้าหมายเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนได้
2. ทฤษฎีการกระทำทางสังคมทำให้ทราบว่า การตัดสินใจกระทำทางสังคมของบุคคลแต่ละคนมีทั้งเหตุผลที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องคำนึงถึงความเหมือนกัน และความแตกต่างกันของบุคคลและกลุ่มคนเป้าหมาย โดยเฉพาะในเรื่องศักยภาพของบุคคลและกลุ่มคน เพื่อการระดมพลังในการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม
3. ทฤษฎีการกระทำทางสังคมทำให้ทราบว่าเหตุผลในการตัดสินใจกระทำทางสังคมในเรื่องเดียวกันไม่คงที่ แต่จะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะบ่อยครั้งที่บุคคลจะตัดสินใจโดยมีทางเลือกสองทางหรือสามทาง ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนได้ โดยเฉพาะการกำหนดแผนงานและโครงการ ในลักษณะของการบูรณาการหรือการผสมผสานกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนามีหลายๆ ด้าน และตอบสนองความต้องการของบุคคลทุกคน จะทำให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมในโครงการพัฒนาได้ตามจำนวนที่ต้องการ
4. ทฤษฎีการกระทำทางสังคมกล่าวถึงลักษณะทางจิตใจบางประการของบุคคล ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำไปดำเนินงานพัฒนาชุมชนโดยตรง เพราะศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชน คือ บุคคลหรือคนนั่นเอง